

tretji del, in Gornji grad l. 1350., katere grajščine je vse kupil. Nadalje je od vojvode Albrehta l. 1357. grad vipavski prevzel v zastavo za 6000 gld. in vojvodi še 1000 gld. več posodil na ta grad; vojvoda Rudolf II. pa mu je leta 1359. zastavil grad Ströchau (v gor. Štaj.) za 8000 gld. Šaléški svoj grad pa je Friderik podelil Nik. Kimbergerju l. 1353., in njegov sin Herman celjski je grad Forchtenek dal Joštu Forchteneškemu l. 1356.¹⁾

Umrli je grof Friderik I. 9. (ali 13.?) velikega srpana l. 1359. in je bil pokopan v Celju v tedanji minoritski (sedanji nemški) cerkvi.

Tako opazujemo že pri prvem celjskem grofu, kakor bomo videli pri njegovih naslednikih, vsa ona svojstva, katera smo omenili pri gospodih sanéških: podjetnost, slavohlepnost, ljubezen k rednemu gospodarstvu. Proslavila se je celjska rodbina grofovska po mnogih bojih in službah; ojačila pa najbolj po zakonskih zvezah s poljskimi in bosenskimi kralji, pozneje tudi s samim rimsko-nemškim cesarjem. Vrhunec slave so dosegli Celjani za cesarja Sigismunda, a pod njegovim vnukom kraljem Ladislavom naglo padli.

Ulrik I.

Ako je Friderik I. utrjeval moč celjskih grofov ponajveč mirno, množeč posestvo svoji hiši doma, začela sta njegova sinova širiti ime Celjanov dalje v svetu in to po vojnih činih. Zlasti Ulrik, starejši sin Friderikov, je bil pravi junak. L. 1345. je šel z ogersko-hrvaškim kraljem Ludovikom I. v Dalmacijo pred trdni Zader, da otmé to mesto beneški sili. Zatem je napadal

močni grad Reding v Tirolski proti drznemu Engelmarju. Leta 1348. je vojeval v Braniborski zoper lažnega Waldemarja; in naslednje leto je bil med križarji na poganske Pruse. Iz mrzlega severa je potoval zatem v vročo Italijo, spremljajoč l. 1355. cesarja Karola IV. celó v Rim na kronanje. Nato je pomagal zopet ogerskemu kralju v dveh bitkah, najpreje proti Benečanom pri Trevizu l. 1356. in zatem zoper Bolgarje v Podunavju pri Vidinu.¹⁾ Ulrik I. je bil tudi glavar v Kranjski in l. 1362. navzoč pri deželnem zboru v Požunu.

Z Ulrikom zajedno se v povestnici mnogokrat imenuje njegov brat Herman. Najbrže sta oba skupno upravljala obširna svoja posestva, katera sta še tudi zmerom pomnoževala. Dobila sta zaporedoma: grad Waldstein in Planinski grad po oporoki leta 1363.; vojvoda Rudolf II. jima je zastavil l. 1363. Žalec in Vojnik; zatem sta postala lastnika Žusemskega grada l. 1364., dobila Ivenski in Konjiški grad l. 1365.; nadalje Vuzenico sporočeno leta 1366., Vrbovec v zastavo leta 1367.; vojvoda Albreht pa jima je zastavil Slov. Bistrico, in vojvoda Leopold grajščino Tifen (v Kor.) in Laško, l. 1368. Kako mogočna sta bila Ulrik I. in Herman I., kaže tudi to, da jima je vojvoda Albreht l. 1365. izročil krvavo sodstvo v njuni grofiji.²⁾

Grof Ulrik I. je bil dvakrat oženjen; prvič z Adelajdo grofico Oettinško, in po njeni smrti z Adelajdo grofico Ortenburško († 1391.), katera mu je porodila sina Vilhelma. Umrli pa je Ulrik 26. mal. srpana l. 1368. (Dalje.)

¹⁾ „Vestnik“ 1874., str. 93.

²⁾ Orožen, Celjska Kronika.

V znamenju mirú in ljubezni.

(Spisal dr. Fr. L.)

Bojem se najrajši izogibljemo. Kadarkoli se gré samo za osebo, zdi se nam najbolje potrpeti. Vsem ljudem ne moremo ustreči, in vsi ne bodo nikdar hoteli biti naši prijatelji. Marsikateri je srečnejši, kadar se more znašati nad kom in usipati nadenj svojo jezo, kakor pa če vidi pri svojem znancu kaj dobrega, kar bi smel pohvaliti in posnemati.

V listu smo objavili nedavno nekaj mislij o poslednjem potresu. Vsak čitatelj se kmalu prepriča, da je oni spis jako pohleven, ne ostro znanstven, ampak nekako premišljevanje o ljubljanskem potresu z različnih stališč. Da ne bo spis vsakomur všeč, to smo dobro vedeli. Kako

bi bili neki gledé na potres jednih mislij, če smo različnih nazorov v drugih stvaréh!

Nikakor pa nismo mislili, da se utegne kdo resnobe spisa, spisanega bralcem v tolažbo, spisanega v ta namen, da se učimo in vzdramimo, lotiti z roganjem. No, bodi kakorkoli: to pot se ne maramo ogniti napadu, ampak napadniku hočemo pogledati prav mirno v oči, ker se gre za stvar in ker nimamo vzroka za nemir.

Marsikdo se zdi samemu sebi tako pameten, da ima vse druge ljudi za bedake. Zato presoja vse kot bedasto, kar se ne vjema z njegovim mnenjem. Težko se povzdigne do tega, da bi tudi nasprotniku prisodil kaj uma in si

misli, da njegov — njemu zoprni — nasprotnik tudi dela in misli po pameti. Dejali bi, to je naša prva osebna pravica, da smemo zahtevati od kogarkoli, naj nas ima za pametne ljudi; kdor pa svojemu nasprotniku odreka celó to pravico, kdor ga imenuje bedaka, nespametneža, ta naj pomisli, da po tej poti najmanj sam pride do modrega ravnanja.

„Slovanski svet“, ki je lani in letos pisal o našem glasilu in o uredniku bolj pohvalno, nego si je ta kdaj želel, objavil je (na str. 205.) dopis, v katerem se zaganja neki „Logicus“ prav srdito v omenjeni spis o potresu in v urednika. Ves dopis je tako očitno oškropljen z žolčem, da se mu pač vidi ves drugačen vzrok, kakor strah za logične zakone, katere je naš spis menda spravil v nevarnost. Pisatelj onega dopisa trdi z velikim hrupom, da je v našem spisu na str. 315. „dijametralno nasprotje“ med dvema trditvama. Prva je ta: „Ni modro govorjenje, da je naš potres naravnost kazen božja.“ Druga je ta: „Manj pametno in celó nekrščansko je govoriti ali pisati, da je Ljubljano zadela ta nesreča po nedolžnem.“ Pisatelju-napadniku se zdi nasprotje toliko, da govori o „groznem kaosu v glavi doktorjevi“, da naš spis „v drugem odstavku pobija tisto, kar je v prvem trdil in zagovarjal“, dalje piše o „skolastičnih sofizmih in logičnih nedoslednostih“, da drugih pisateljevih ljubeznivosti ne omenjamo.

Čitateljem, ki so poučeni o božji previdnosti in pravičnosti, ni treba našega spisa pojasnjevati in zagovarjati. Gospod napadovalec pa, ako zopet dobi „slučajno“ (kako milostno!) naš list v roke, naj vendar nekoliko treznejše in mirneje premisli to-le:

Ljubezen do bližnjega nam veleva, naj nikogar ne sodimo. Zato ni umestno, ni modro, ni krščansko soditi Ljubljance in jih bičati z besedami, češ, zaslužili ste to kazni, prav vam je!

Ako ne smemo soditi bližnjega, smemo še manj soditi Boga in ga dolžiti, češ, Bog, ti si Ljubljance udaril po nedolžnem. Če je namreč Ljubljance zadela ta nesreča po nedolžnem, potem je Bog krivičen, ker jih tepe.

To, da Bog ni ravnal z nami krivično, povedali smo v onih stavkih, ki so gospodu nasprotniku tako grozni. Povedali smo zato, da se nam zaradi nesreče ne zmanjša ljubezen in zaupanje do Boga. Če trdi gospod nasprotnik, da „polemizujemo s Slov. Narodom“, odgovarjamo, da je to neresnično, ker „Slov. Naroda“ nismo brali in smo šele pozneje zvedeli, da je dotična trditev v nekem pozivu, natisnjenem v tem listu. Saj se je drugodi tudi lahko kaj takega čitalo in slišalo. Slišalo, pravimo, zakaj vsakdo vidi, da se v onem odstavku oziramo

mного bolj na to, kar smo slišali, nego kar smo čitali semtertje v listih. Gospod nasprotnik, kako morete opravičiti tako ravnanje? Ali zahteva to logika?

Bodisi tudi, vendar nasprotje je nasprotje, utegne nam reči naš ljubeznivi prijatelj. Če namreč pravimo: „Ni modro reči, da je potres ‚naravnost‘ kazni“, pravimo s tem, da nas ni udaril potres zaradi krivde, marveč po nedolžnem. Nato pa zopet pravimo, da nihče ni brez krivde, torej tudi ne noben Ljubljančan.

Tu ni nikakega nasprotja. Gospod nasprotnik nas ni hotel umeti. Prezrl je, da smo ločili dvojno šibo božjo, jedno neposredno, čudežno, drugo naravno, prirodno, kakoršne nas zadevajo mnogokrat. Zavračamo samo one ljudi, ki govoričijo, da je potres od Boga naravnost ali čudežno poslana šiba božja. Pisali smo namreč: „Tako so nekateri tudi Ljubljano obsodili na ta način (!), da je naš potres naravnost (!) šiba božja. Nam se tako (!) govorjenje ne zdi modro, zlasti ne, če si mislimo po strani, da so samo nekateri zaslužili tisto kazni.“ Iz tega vsakdo vidi, kaj mislimo. Potres je res šiba božja, je nesreča, nadloga: a nikar ne sodimo, nikar ne govorimo, da nas je Bog neposredno, čudovito udaril, kakor Sodomo in Gomoro. Nismo pa s tem trdili, da smo Ljubljanci nedolžni ljudje in da po nedolžnem trpimo. O tem ni ničesar v prvem odstavku, marveč le to, da ne smemo soditi. Zato smo lahko rekli: „Kdo je brez krivde? Kdo ni vreden, da ga Bog vodi k pokori? Komu ni koristno, če ga Bog poniža?“ Z drugimi besedami: Grešniki so vsi ljudje, torej tudi Ljubljanci. Časne kazni nas zadevajo po pravici, in Bog nam jih pošilja, da nas očisti in pripravlja za srečno večnost. — Ali ni to resnično? Potem je tudi resnično, da po nedolžnem nas ni zadel potres.

Ljubljanci, brez razločka, so se ob potresu obračali k Bogu, prosili ga odpuščanja, in zaupali, da jim Bog prizanese nadaljno nesrečo. Le kak farizejec je morda Bogu očital, da trpi ‚popolnoma po nedolžnem‘.

Takšno je nasprotje, katerega nas dolži gospod napadovalec. Pretehtali smo vse, kar smo pisali, a nismo našli nasprotja. Marsikakemu pisatelju se je primerilo, da se je zapletel nehoté ali nevedé v kako nasprotje. Kako lahko se zapiše kaka manj premišljena beseda! Ko bi se bilo primerilo kaj takega tudi nam, bilo bi prav nas na to opozoriti, kakor koli si bodi. No, naš gospod prijatelj je pa nenavadno ljubezniv. Čujmo: „Tukaj, v tej polemiki, vidiš, ljubi čitatelj, da je potres v resnici napravil v glavi doktorjevi grozen kaos. Kateri čitatelj z normalnim razumom, če tudi nikoli ni videl kake Lindnerjeve logike od znotraj, ne vidi na

prvi pogled, da doktor philosophiae Lampe v ravnokar citovanem drugem odstavku pobija tisto, kar je v prvem odstavku trdil in zagovarjal? Prej je, kakor smo videli, odločno protestoval proti babjeverskim trditvam, da bi bil potres kaka kazen za Ljubljano, oporekal je, da bi bil potres „zaslužena“ kazen. Sedaj pa pravi, da je celó pametno in krščansko, če se reče, da je Ljubljana zaslužila kazen potresa! Kajti, če ni res, da Ljubljana trpi katastrofo po nedolžnem, potem je res, da je to nesrečo Ljubljana zaslužila, ali si je te nesreče sama kriva — kar je vendar v bistvu vse jedno! Če Ljubljančani ne trpijo po nedolžnem, potem trpijo pač po svoji lastni krivdi. Ker je nesreča zadela vse prebivalstvo več ali manj, med njimi tudi otroke, potem med tem prebivalstvom nobenega človeka ni, ki bi ne bil vreden katastrofe, ki bi je ne bil zaslužil! Ali ni to umovanje diametralno nasprotno umovanju in sklepanju v prvem odstavku? V prvem odstavku pravi dr. Lampe, da nikogar ne smemo soditi, kdo je kazni vreden, kdo ne; v drugem odstavku pa sam obsoja Ljubljano, da je bila nesreče vredna! V prvem odstavku je „philosophiae & theologiae dr.“ trdil logično in ob enem jako humannotolerantno, da, ko bi se sploh govorilo o „kazni“ potresa, bili bi tako „kazeni“ zaslužili nekateri, v drugem odstavku piše isti „doktor“, da je nesreče (potresa) vsak brez izjeme vreden, da je vsak vreden, da ga Bog pokorí (ali kaznuje)!... Ne maram se dalje baviti s temi skolastičnimi sofizmi in logičnimi nedoslednostimi Lampetovimi. Vi, pomilovanja vredni Ljubljančani, pa posebe premišlujte tako logiko!“

Kakor smo zabeležili nekatere druge stvari iz žalostne naše sedanje dóbe, tako naj ostane tudi ta rahla stvarca v predalih našega lista.

* Zaradi zagovora samega bi ne bili pisali teh vrst. Važnejše je, da si ogledamo podlago in tla, na katerih je vzrastlo to seme.

Prvi znak tega napadajočega spiska je navadna surovost, kateri ni toliko za dokaze, kolikor za to, da izkuša grditi nasprotnika. In kakšne pomočke mora rabiti tak napadnik, vidijo naši naročniki tudi v tem-le uvodu: „Grozni velikonočni potres ni razrušil samo mnogo, mnogo hišnega zidovja v Ljubljani in po okolici, ta potres je naredil mnogo škode tudi pri uredništvu mahničevsko-beletrističnega lista „Dom in Svet“a.“ Ali je to dovtipno!

Iz tega izvira tudi marsikak cvet slovenske pisave v tem spisku, ki naj bo za olepšavo, kakor: „razrukal“ tudi urednikovo logiko“.

Drugi znak tega spiska je srditost, razdraženost, strastnost. Ali je slovstvo pravi kraj, kamor naj se pokladajo in shranjajo sadovi takega dušnega stanja?

Nadalje se vidi spisku, da hoče nasprotnika le potolči ali vsaj osmešiti. Da bi svojo misel natanko pretehtal in besede natančno umeval, za to mu ni mar.

Naposled se vidi tudi čudno, da sprejme urednik, ki zatrjuje „ljubezen, mir, spravo, potrpežljivost“, spise take vrste. Naš list ni nikogar napadal, nikogar omenjal: oziral se je skoro največ na razne misli med ljudmi in le mimogredé na spise: in vendar je slovenski list odprl predale takim vrstam!

Vsakdo vidi, da po tej poti se nadaljuje naš domači potres tudi v knjigi. Bilo ga je že dovolj, naj poneha odslej. Strast — zlasti maščevalnost — je mati večini spisov take vrste. Tudi naš „Logicus“ se je dal premagati tej strasti. To pa naj vé, da za ljudi te vrste, bodisi kdorkoli, nimamo drugačnega čustva, kakor pomilovanje.

Ko smo pazno čitali oni sestavek, videli smo, da je pač v njem nasprotje, ne pa v našem. To je nasprotje med lastnim mišljenjem in mišljenjem krščanskim.

Naš spis je imel v resnici neki namen, a ne, da bi dražil ljubeznivega prijatelja Logica, marveč, da bi unemal čitatelja ob resnobnem sedanjem času za krščansko mišljenje. To mišljenje je dovolj trdno, da se dá na njem staviti znanstvena razlaga. Ako nas gospod urednik dobrotno poučuje, kako bi bili morali pisati, izjavljamo, da za sedaj vljudno odklanjamo njegovo pomoč in njegov pouk.

Ali ni potrebno za dostojen stvaren razgovor, da spoštujemo svojega nasprotnika? Zato bodi tudi govorjenje ali pisanje dostojno in častno za obe stranki. Kako malo pazijo nekateri slovenski pisatelji in bojevniki na to zahtevo občne vljudnosti!

Trdno upamo, da pride čas, ko bodo spoznali Slovenci prave svoje prijatelje. Spoznali bodo, da je le mir prava sreča za narod, in onim bodo verjeli, ki jim oznanjajo mir srca, mir z ljudmi in mir z Bogom.

In ta mir želimo tudi svojemu strastnemu nasprotniku, želimo ga nemilemu listu, želimo ga vsem rojakom, ki so dobre volje.